

„С ГЕОМ НА РЕДУТУ“ ПРЕД ЗВЕЗДАНИМ ВРАТИМА III

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.rs

Резиме: Претстављено је лирско-поетско стваралаштво, често инспирисано небеским мотивима, савремених бугарских песника Ивајла Диманова, Илијане Илијеве, Павлине Јосеве, Елене Кашчиеве, Катје Маринове, Рајне Минкове, Цонке Христове, Румена Цанева, Стефаније Цанкове и Милче Цветкова.

Кључне речи: астрономија у култури, бугарска поезија

Као и на претходним конференцијама Развој астрономије код Срба“ (V (2008), VI (2010), VII (2012), VIII (2014), IX (2017) и X (2019)), представимо наше нове преводе стихова бугарских песника, што смо започели са поетским стваралаштвом наших пријатеља, окупљених у књижевном клубу „С ГеомI на Редуту“, па традиционално задржавамо овакав наслов, мада у овом раду, већина песника нису његови чланови.

Овде смо укључили препеве стихова на српски десеторице бугарских песника, од којих смо добар део више пута представљали нашој читалачкој публици у астрономским круговима и шире.² Посебно истичемо небеске и

¹ Гео Милев (1895-1925) је знаменити бугарски песник. Ларпурлартиста, модерниста уз склоност ка експериментисању. У каснијем периоду, Милев је еволуирао ка марксистичким схватањима и погледима на уметност, у оквиру часописа *Плањк* (Пламичак). У поменутом часопису објавио је револуционарну поему *Септември*, због које је касније прогањан. Он је врло значајан представник књижевне левице, која је тада била присутна и на нашим просторима. У мају 1925, због својих прогресивних схватања и делања, убијен је од стране бугарске полиције.

Објавио је више збирки песама, а афирмисао се и као врстан преводилац класичне и модерне поезије, укључујући ту Бајрона, Гетеа, Мајаковског и друге. Дела: *Жестокият пјрстен*, *Иконите Спят*, *Антология на жълтата роза*, *Антология на червената роза* и др. *Енциклопедија Лексикографског завода 5*, Загреб 1961, стр. 193.

² Милан С. Димитријевић, “Савремена бугарска поезија; клуб песника “С Геом на Редуту” и чаровитост лирско-космичке инспирације”, Зборник радова конференције

космичке мотиве и симболику, често присутне у остварењима поетских стваралаца које смо изабрали. У овом прилогу представљамо препеве на српски из стваралаштва савремених бугарских писаца поезије Ивајла Диманова, Илијане Илијеве, Павлине Јосеве, Елене Кашчиеве, Катје Маринове, Рајне Минкове, Џонке Христове, Румена Цанева, Стефаније Цанкове и Милче Цветкова.

Ивајло Диманов је бугарски новинар, писац и поета. Рођен је 6. марта 1956. у Софији. Дипломирао је на Филолошком факултету 1982. године. Радио је као новинар и био уредник у новинама "Пулс". Аутор је збирки песама „Трг Гарибалди“ (1989), „Додатак закону о заштити живописних снова“ (2002), „Добро вече, госпођо туго!“ (2008), „Губилиште“ (2011), „Сви клонови одлазе у рај“ (2013), „Бермудски двоугао“ (2015), „Колумбаријум за птице и мртве илузије“ (2017), „Концерт за славуја и хорну“ (2019) и "Сви путеви воде ка 'Гарибалдију'". Такође је аутор збирки приповедака „Леонардов кишни мантил“ (2006) и „Убица са 24 диоптрије миопије“ (2010), као и „Не пуцај у Мелпомену“ (2009) - збирке позоришне критике. Године 2015. објављен му је музички албум са оригиналним песмама „Наздравље самоћи!", Песме су му преведене на енглески, француски, немачки, италијански, руски и турски језик. Имао је концерте у више од 20 земаља на три континента.

Илиана Илиева је рођена у Враци. Завршила је руску филологију и историју на Софијском универзитету «Св. Климент Охридски». Аутор је пет књига поезије. Има много радова у периодици и алманасима, као и међународне награде за стихове и хаику. Превођена је на руски, енглески, француски, турски, арапски, немачки, српски и румунски.

Павлина Јосева је из Шумена, живи у ул Св. Ђирила и Методија а рођена је 24. маја, на дан словенске писмености (што је празник ових светитеља). Аутор је четири књиге стихова („Тешка за сањање“, „Још тишине“, „С оне

“Развој астрономије код Срба V”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 8, 2009, стр. 759-791.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 10, 2011, стр. 1093-1124.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 13, 2012, стр. 1255-1296.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама III», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VIII”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 16, 2016, стр. 625-684.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту пред звезданим вратима», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба IX”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 17, 2018, стр. 751-780.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту пред звезданим вратима II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба X”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 19, 2019, стр. 739-756.

стране тишине“, која је преведена на руски и "И тамно почиње да светли") и једне са хумористичним стиховима у североисточном дијалекту („Еротика по сеоски“).

Елена Кашчиева је руководилац Катедре за физику Хемијско-технолошког и металуршког универзитета у Софији и руководилац Лабораторије за електронску микроскопију Осим поезије, научни интерес јој је микроструктура стакла и керамике.

Катја Маринова је рођена у Пловдиву, Бугарска а по професији је грађевински инжењер. Песме су јој публиковане у антологијама, зборницима, алманасима, као и у периодичним и књижевним националним издањима. Превођена је на руски, српски, шпански и енглески језик. Награђивана је на националним књижевним конкурсима. Објавила је збирке стихова: „И само нас је болест сачувала“ (1994), „Пророчица“ (1996), „Душа на стрмини“ (2000), „Бројанице у оностраном“ (2002), „Катаринине очи“ (2017). Члан је Савеза бугарских писаца (СБП).

Поетесу Рајну Минкову упознао сам захваљујући песнику и пријатељу Рајчу Русеву Рајсану и од песама које ми је подарила одабрао сам оне које су ме се највише дотакле.

Цонка Христова је рођена у Софији. Завршила је ВТУ „Св. Ћирило и Методије“, специјалност „Бугарска филологија“. Од 1989. живи у Дрјанову,

Габровска област. Радила је као новинар, члан је Савеза бугарских писаца. Објавила је три књиге песама: „Речи на раскршћу“ (2005), „Размишљања једног мрава“ (2008) и „Питала сам маму“. Добитник је низа националних награда.

Румен Цанев (1922-2007) је оснивач и дугогодишњи директор Института за молекуларну биологију Бугарске академије наука, члан Бугарске и Европске академије (Лондон) и низа међународних организација, познати генетичар са запаженим резултатима у истраживању структура генетичког апарата, у “разоткривању језика природе” – ДНК. Рођен је у породици књижевника, те рано показује и литерарне интересе. Аутор је више од 200 научних радова у области цитохемије и биохемије нуклеинских киселина, а као песник публиковао је две књиге стихова.

Стефанија Цанкова дипломирала је бугарску филологију и историју на Великотрновском универзитету „Свети Кирило и Методије“. Специјализовала се за библиотекарство и библиографију. Предавач бугарског језика, књижевности и историје. Поред наставничких активности, у својој књижевној школи „Златни Трновград“, Велико Тарново, обучава младе таленте за креативно писање. Аутор 16 књига фантастике за децу и одрасле. Победник националних и међународних књижевних конкурса. Почасни

доктор Македонског института за геологију и екологију у Скопљу за књижевне заслуге у еколошком образовању адолесцената (2009). Институт за космичка истраживања у Софији доделио јој је плакету, диплому и почасни знак за књижевни допринос промоцији теме о свемиру (2010). Члан Уније бугарских писаца и Националне астронаутичке федерације. Ван науке интереси су јој спорт (бициклизам, јога, пливање). Од малена свира клавир и оргуље.

Милчо Кирилов Цветков је рођен у Софији. Завршио је астрономију на Софијском универзитету и одбранио докторат на Јереванском универзитету и Бјураканској опсерваторији – Јерменија. Радио је у Институту за астрономију Бугарске академије наука (БАН) и у Немачкој као стипендиста фондације „Александар фон Хумболт“. Пише стихове и прозу од 2007, када почиње да публикује на Хулите (www.hulite.net) – сајту за нову бугарску уметничку литературу, на коме има преко 400 објављених поетских остварења. Издао је две збирке стихова.

Од бугарских песника које сам упознао, добијао сам на дар збирке стихова са посветом, из којих сам изабрао оне што су у основи у складу са мојом поетиком и у жељи да одговарајуће читалачко уживање које пружају мени, поделим са другима, преводио их на српски. Посебно сам издвајао лирска остварења са космичком и небеском тематиком и симболиком, па се надам да ће наћи одјека и наићи на добар пријем и међу љубитељима астрономије који уживају у поезији и њеним чарима.

ИВАЈЛО ДИМАНОВ

* * *

Не верујем у блага бајковита,
не верујем звездама...
Не верујем у легенде и чудовишта,
не верујем лажима и истинама!
Не верујем пророцима и маршалима,
не верујем у лутрију и лото.
Не верујем разним светлим идеалима,
не верујем сузама и гитарама.
Не верујем лековима и видарима,
не верујем пријатељима...
Не верујем ни својим очима -
да ли се враћаш?
Не кажи ништа, верујем ти.

АСТРОГНОЗИЈА³

Те вечери
Звездочатца у парку нема.
Опет је отрчао за неком кометом.
а с тријумфалног лука
сплетеног кестенима
у траву пада
низ тужних узвика.

Неочекивано
киша се нашали
с јасним предосећањима
синоптике.
Лето затвара свој куфер
с дахом успомена
и јевтине мастике.

Шедрван је
измучени проповедник,
прикован жеђу јеретика.
Ујутру по мраку
циганчићи сироти
траже има л' у води
бачених златника.

Скоро ће јесен
доћи бледа, равнодушна,
јесен - узрок немира свакакога...
И у празном парку
на дрвећу ће да шушне
да не верују слепо
у људе и у Бога

³Предсказивање помоћу звезда.

Ивайло ДИМАНОВ

**ВСИЧКИ ПЪТИЩА
ВОДЯТ КЪМ
«ГАРИБАЛДИ»**

избрана поезия

Изтанцувай го
Тоя живот, Милане!
И без друго е
когато един блузе...

ИК «Кленигра»

24.03.21г.

От сърце:
Иван

* * *

Измислио сам те -
да има коме да певам.
Заволео сам те -
да имам о коме да мислим.
Поверовао сам ти -
да имам у кога да се поуздам ...

Сада те мрзим,
јер сам те потражио
заборављајући да си измишљена.

ТАВЕРНА БОГОВА

Свира море
чаробну свиту за чембало,
као да је улични музикант,
што стекао је пару.
Бацићу му новац,
послушаћу концерт
и гледаћу
како таласи спирају године.

Испричај ми, море,
како живиш у безмерној вечности,
сред стихијске дрскости
и чари слободе?
Хоризонт насупрот је
плава таверна за богове,
а ја сам службени крчмар
са мизерном платом.
Налићу ракију
од дуња и бабиних зуба,
узећу гитару
и запеваћу с морем...
Поклањам свакоме
по 200 грама бесмртности
Да заборавимо на трен, да сви смо гости
на овој грешној планети.

ИЛИАНА ИЛИЕВА

РОВ ОД СВЕТЛОСТИ

Небо просипа кишу метеора,
надамном се витла Драконијада.
Земља се – ћерка нерођена
рита,
као да хоће живот да напада.

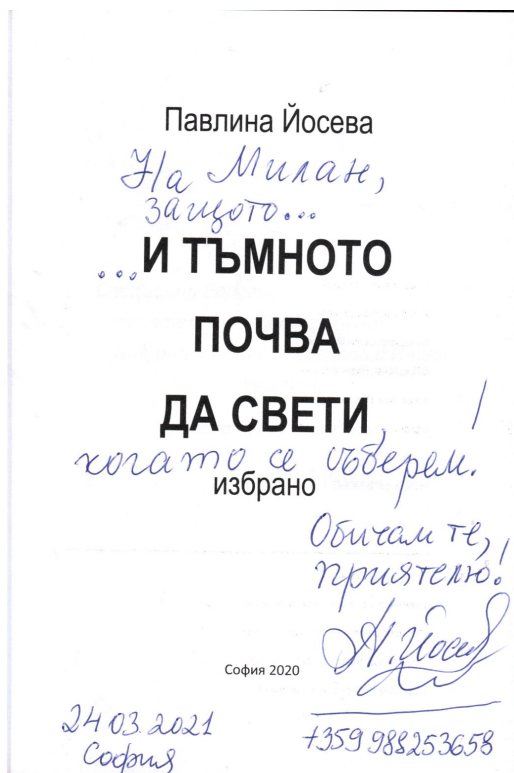
Срце ми је сад доле -
у петама,
или горе у тами изнад мене.
На сваком кораку пут ме саплеће,
ал ако станем -
тад у мени стење.

Незнам на чију радост продужавам
стазе сироте ногама да кварим...
За мога сина,
за моју државу
или у Твоје име,
Твоје, Господе?!

У страху или смело
ја још ступам
по земним рововима
напред тако
док падања ми не постану драга
и остане ми само светлост јарка.

Још тражим речи у блату и суши
и замишљајам,
како ћу негде срести
драгог што ће самоћу да распрши
и да смо двоје на путу светлости..

Но сваки види у том баш свој празник -
па за неслагања
нећу да питам.
Упркос томе -
ја се не одричем
да и светлости намећм свој ритам.

ПАВЛИНА ЈОСЕВА

ПРОЧИТАНА ВАСИОНА

Ноћ је туђа. Принцеза размажена!
А звезде као грашак позелене
Док насмејана трешње бледа сена
Загризе грло дубоке тишине.

Пробудих се спокојна као лудост.
Док спаваш, безсано се опростила.
И место пролећа у цветном јутру-
Зао снег што га ветар раздувава.

Руке ми без љубави беху тесне
Бех глува - ко вера отпадника.
Васиона ко да је прочитана
и тешка - ко књига славног Балзака

ЕЛЕНА КАШЧИЕВА.

ЗВЕЗДАНИ ЛЕТ

За Е. Гатева који је волео звезде!

Кад ноћу идем сам планином
бескрају иде поглед смиран
здивљен бајном том лепотом,
звезданим небом сам очаран!

Безбројне звезде су прекрасне -
срце у дивљењу замире:
трепере али јарко јасне
најлепши украс су свемира.

Да ли звезда моја тамо је,
међу другима нашла место?
Било са другим ил' кад сам је
мој дух – без компаса је често.

Знам – мој час ће све ближи бити
и својој звезди ја ћу доћи,
проживљено заборавити,
дал' љубав понети ћу моћи!

КАТЈА МАРИНОВА

С НЕБОМ НА РЕВЕРУ

Поиграли смо се
с неколико капи у чаши без дна
с две три коцкице
кристалних ћутања
и
с нашим душама
скинули неколико зора
у сауни магле
замешали смо тако хладан коктел
да су од воћа у њему
остале само коштице
само
маслачкић

из једног измишљеног романа
растужено помилова ОНУ пољану
раголићену од наших илузија
илузија потпуних будала
које су закопчале уснама
небо по гранама

РАЈНА МИНКОВА

ИДЕМ К ТЕБИ

Идем к теби. Идем к теби -
са осмехом дана,
са уздахом ноћи,
са песмом звезда.
Добре ме мисли прате.
Добре ме речи подстичу...
Идем к теби.

Идем к теби. Идем к теби -
са узнемиреношћу дана,
са неспокојством ноћи,
са послањима звезда.
Добре мисли ме овладавају.
Добре речи ме искушавају.

Идем к теби. Идем к теби -
са лепотом дана,
са несаницом ноћи,
са бљеском у очима.
Добре мисли ме разговарају.
Добре речи ме желе.

Идем к теби. Идем к теби -
са миловањем дана,
са шапатам ноћи,
са благословима звезда.
Добре мисли ме узносе.
Добре речи ме благосиљају.
Идем к теби.

ЦОНКА ХРИСТОВА

На софри
светле поморанце -
луне од злата.

Нисам ја та,
која сања изласке.
Живим у заласцима.

Није ли љубав?
Земља и небо
у загрљају страстном.

Дан је чаша.
Зора сипа вино.
Ноћ га испија.

Сунце брише
ознојено чело
кишним облаком.

Бели ован
побеђује црног.
Дан васкрсава.

РУМЕН ЦАНЕВ

НАУКА И УМЕТНОСТ

Шта је то наука?
А шта је уметност?
Једно је мисао
друго осећајност.
Једно је истина
шта је Васиона.
Друго је истина,
у души рођена!

СТЕФАНИЈА ЦАНКОВА

ЗВЕЗДЕ

Да ли још звезде постоје?
Кажу нам да су ишчезле.
Васионе да их броје
Нека претраже све бездне.
Можда баш ту долазе свих
Звезда негдашњи животи
А сред набора космичких
Наша се мисао роди.
Тражи, јер жељна је знања
Куда нас све ово води.
Прснуо облак питања,
Ка Земљи тајне падају.
Кад к нама оне дојезде
Љубав и машту мешају.
Па се бескрају враћају,
Да опет имамо звезде.

МИЛЧО ЦВЕТКОВ

РЕФРЕН ЗА МАЛУ ПЕСМИЦУ

Овога јутра,
небо је тако плаво,
овога јутра,
ти си с блузом од беле свиле,
за тебе је ова расцветала фрезија,⁴
ако желиш назови то поезија.

Овог дана мислим само на тебе,
данас сам опседнут тобом сав,
цео дан желим да си само моја,
ако желиш назови то поезија.

⁴ Фрезија (лат. *Freesia refracta*) је зељаста биљка са луковицом, пореклом из Јужне Африке. Надземно стабло је високо 30-40 см. Листови су уски, шиљасте, зелени. Цветови су жути, жућкастољубичасти, распоређени у цвасти с једне стране стабљике. Пријатног су мириса и развијају се у току године.

Иде вече, ето сунце зађе,
у соби је тамно. Ко то сада уђе?
У мраку и смрт моја жеља одбија,
ако желиш назови то поезија.

Опет је јутро,
и небо је плаво!
Овога јутра,
опет си бела у свили,
и шапнеш ми: „Дијагноза - поезија“?
За тебе је ова расцветала фрезија!

„WITH GEO ON THE REDOUTE” IN FRONT OF STARGATE III

Poetry of contemporary bulgarian poets Ivajlo Dimanov, Pijana Ilijeva, Pavlina Joseva, Elena Kaščieva, Katja Marinova, Rajna Minkova, Conka Hristova, Rumens Kanev, Stefaniya Cankova and Milčo Cvetkov, often inspired with celestial motives is presented.

Key words: Astronomy in Culture, Bulgarian Poetry